

ПРОУЧВАНЕ НА ГОТОВНОСТТА ЗА ПРЕ- И ПОСТАБОРТНО КОНСУЛТИРАНЕ СРЕД РАБОТЕЩИ АКУШЕРКИ

Тодорка Боева

Катедра „Здравни грижи“, ФОЗ, Медицински университет – Варна

STUDY ON READINESS FOR PRE- AND POSTABORTION CONSULTATION AMONG MIDWIVES

Todorka Boeva

Department "Health Care", Medical University - Varna

РЕЗЮМЕ

Една от стратегиите за решаването на проблема «аборт» е употребата на ефективна, модерна и надеждна контрацепция. Този аспект на проблема е свързан със създаването на кабинети по семейно планиране, адекватното им функциониране и осигуряване на обучени акушерки, предоставящи подходящи контрацептивни услуги.

Целта на настоящото изследване е да се оцени готовността и компетентността на професионалистите по здравни грижи (акушерки) да предоставят дейности, свързани с преабортно и постабортно консултиране у нас.

Материал и методи: В проучването на случаен принцип са включени 127 работещи акушерки от градовете Варна, Добрич, Шумен, Русе, Пловдив и Плевен. Използван е авторски въпросник с открити и закрити въпроси.

Резултати: На базата на качествен и количествен анализ на получените данни се установи връзка между участието в курсове по семейно планиране и уменията на участниците за провеждане на консултации по семейно планиране. Анкетираниите акушерки, които се чувстват подготвени да проведат самостоятелни консултации по семейно планиране са 48%, тези, които не са в състояние да го направят – 29 %, а 23% не могат да преценят.

Не е изненадващ фактът, че само 16% от акушерките са участвали в курсове по семейно планиране през последните 5 години. Останалата част (84%) не са се включвали в подобни курсове, тъй като такива не са били организирани. Пред-

ABSTRACT

One of the strategies for solving the problem „abortion“ is the use of effective, modern and reliable contraception. This aspect of the problem is connected with the creation of consulting rooms for family planning, their proper functioning and ensuring trained midwives providing adequate contraceptive services.

The purpose of this study is to assess the readiness and competence of health care professionals (midwives) to provide activities related to pre-abortion and post-abortion consulting.

Material and Methods: In the study on a random basis are included 127 midwives working in Varna, Dobrich, Shumen, Ruse, Plovdiv and Pleven. We used the original questionnaire with open and closed questions.

Results: Based on qualitative and quantitative analysis of the data obtained, a connection is established between participation in courses on family planning and skills of the participants for consultation on family planning. Respondents who feel prepared to conduct independent consultations on family planning are 48%, those who are unable to do so - 29%, and 23% cannot decide.

It is not surprising that only 16% of midwives have participated in courses on family planning over the past five years. The rest (84%) were not included in courses because such were not organized. Preferences for courses in postgraduate training topics are: 1) Information on methods of contraception; 2) Counseling skills; 3) Family knowledge; 4) Communication skills.

почитанията за тематични курсове за СДО са ранжирани по следния начин: 1) Информация за методите на контрацепция; 2) Умения за консултиране; 3) Познания за семейството; 4) Комуникативни умения.

Ключови думи: Акушерка, консултиране, семейно планиране

Keywords: *Midwife, consulting, family planning*

ВЪВЕДЕНИЕ

Една от стратегиите за решаването на проблема «аборт» е употребата на ефективна, модерна и надеждна контрацепция. Този аспект на проблема е свързан със създаването на кабинети по семейно планиране, адекватното им функциониране и осигуряване на обучени акушерки, предоставящи подходящи контрацептивни услуги (1). Услугите, които оказват акушерките, не бива да бъдат съсредоточавани само върху един или друг компонент на пакета от мерки за полово и репродуктивно здраве. Акушерките, практикуващи в кабинетите по семейно планиране, трябва да познават нуждите на обществото, което обслужват. В повечето случаи кабинетите по семейно планиране са единствените места, където жените могат да получат познания по отношение на половото и репродуктивното здраве и да им се предложи скрининг. Ако програмите по семейно планиране спечелят доверието на жените, те без притеснение ще търсят консултации. В различни части на света акушерките имат различни права и компетентности, свързани с предоставяне на репродуктивни услуги.

ЦЕЛ

Да се оцени готовността и компетентността на професионалистите по здравни грижи (акушерки) да предоставят дейности свързани с пре-абортно и постабортно консултиране у нас.

ЗАДАЧИ НА НАУЧНОТО ИЗСЛДВАНЕ:

1. Да се проучат нагласите на акушерките за провеждане на консултации по семейно планиране;
2. Да се проучи необходимостта на акушерките от организирането на курсове по семейно планиране;

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Обект на проучването.

- Акушерки, работещи в АГ-кабинет и гинекологично отделение на здравните заведения на територията на градовете Варна, Добрич, Шумен, Русе, Пловдив, Плевен;

Характер и обем на проучването

- Обработени и анализирани са данните, съдържащи се в 127 анкетни карти, от шест големи града от различни области от страната;

Признаци на наблюдение:

- Акушерки, които участват в извършване на аборт по желание или са пряко ангажирани в определен етап от неговото реализиране;

Логическа единица:

- всяка акушерка, работеща в АГ-кабинет и Гинекологично отделение в градовете МБАЛ Варна, Добрич, Шумен, Русе, Пловдив, УМБАЛ Плевен.

Технически единици

Лечебни заведения с акушеро-гинекологичен профил, в които се извършват аборти:

- в град Варна: МБАЛ "Св. Анна" АД гр. Варна; СБГАЛ "Проф. Д-р Стаматов" ЕООД; Медицински център "Д-р П. Цветкова"; Медицински център "Д-р Уалид"
- в град Добрич: МБАЛ Добрич
- в град Шумен: МБАЛ Шумен АД
- в град Русе: МБАЛ Русе
- в град Плевен: УМБАЛ „Георги Странски“ Плевен
- в град Пловдив МБАЛ Пловдив АД

Време на проучването

Периодът на изследване е тримесечен, като обхваща месеците месец февруари, март, април на 2014 година

МЕТОДИ

Социологически методи:

- **Анкетен метод** - пряка индивидуална анонимна анкета със студенти от III-ри и IV-ти курс;
- **Документален метод** – литературен анализ, сравнително-правен анализ, проучен международен опит по проблема.

Статистически методи за обработка и анализ на информацията:

- Алтернативен анализ
- Корелационен анализ
- Графичен анализ.

Инструментарий за изследването:

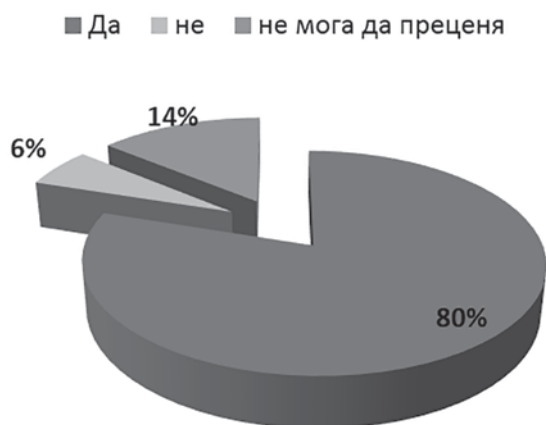
- **Анкетна карта** за акушерки по изследваните признаци с 17 закрити въпроса, от които 3 идентифициращи въпроси.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Консултирането на жената преди извършване на аборт по желание, както и постабортната консултация, са част от професионалната квалификация на акушерката. Добрата световна практика не подлага под съмнение необходимостта от пре- и постабортно консултиране.

Анкетираните акушерки също споделят мнението, че извършилите аборт трябва да преминат през контрацептивна консултация (80%). Само 6% не намират това за уместно (Фиг. 1).

Необходимо ли е пост-абортно консултиране?

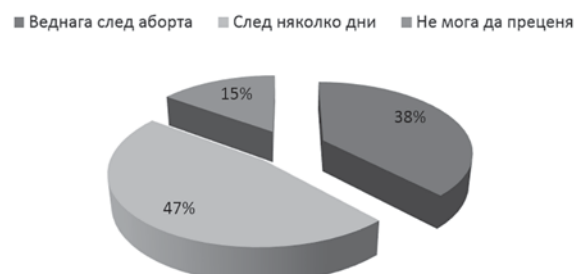

Фиг. 1. Нагласи към пост-абортното консултиране

Според медицинските специалисти с провеждането на постабортно консултиране не трябва да се бърза. Приблизително половината от запитаните акушерки (47%) са на мнение, че това трябва да се случи няколко дни след аборта. 38%

са на мнение, че консултацията трябва да се провежда веднага след извършването на манипулацията. Акушерките, които не могат да преценят най-подходящото време са 15%. Участниците дали повече от един отговор са 4 души (Фиг. 2).

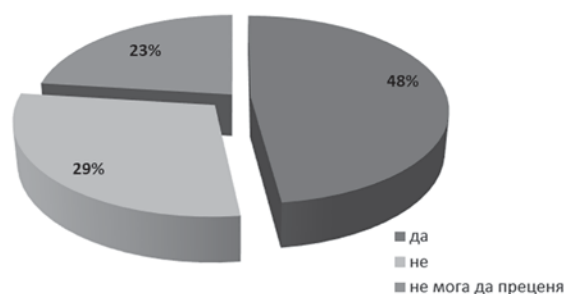
Кога трябва да се проведе пост-абортно консултиране?

Фиг. 2. Време за провеждане на пост-абортното консултиране

Анкетираните акушерки, които се чувстват подготвени да проведат самостоятелно консултации по семейно планиране са 48%, тези които не са в състояние да го направят – 29%, а 23% не могат да преценят (Фиг. 3).

Иматели познания за провеждане на консултации по семейно планиране?

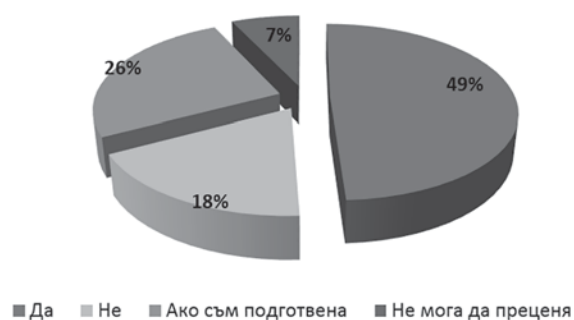

Фиг. 3. Познания за провеждане на семейно планиране

Чрез дисперсионен анализ се разкрива зависимост между стажа на акушерките и готовността им да провеждат самостоятелни консултации по семейно планиране. $F=7,157$ $p<0,05$. Връзката е умерена и обратна $r=-0,329$ $p<0,01$. Най-много са акушерките със стаж над 20 години, които се чувстват подготвени за самостоятелно провеждане на ПАК.

Почти половината (49%) от анкетираните изразяват категорична готовност да се включат в провеждането на консултации по семейно планиране, а 26% биха се включили при определени условия. Тези, които не биха участвали в провеждането на консултации по СП, са 18% (Фиг. 4).

Бихте ли участвали в консултации по семейно планиране?

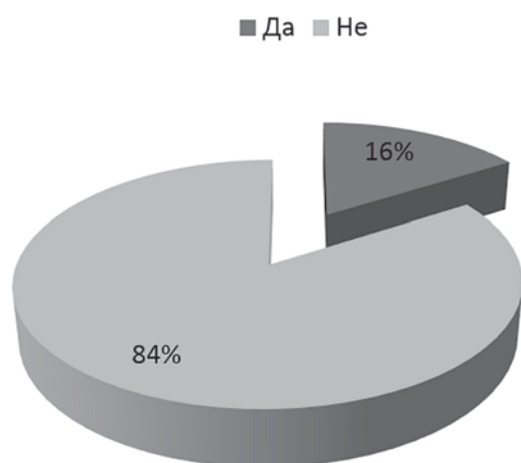

Фиг. 4. Готовност за провеждане на консултация по СП

Разкрива се връзка между желанието за участие в провеждането на постабортно консултиране и необходимостта от допълнително обучение за тази цел, която не е статистически значима. χ^2 е 32,461 $p < 0,05$. Връзката е слаба $r = 0,27$ $p < 0,01$. Чрез χ^2 се открива зависимост със статистическа значимост между състоянието за провеждане на консултация по СП и необходимостта за допълнително обучение за провеждане на постабортно консултиране. χ^2 е 14,510 $p < 0,05$. Голяма част от анкетираните, които не се чувстват подготвени да провеждат консултации по семейно планиране заявяват нуждата и от допълнителна подготовка за провеждане на постабортно консултиране.

Не е изненадващ фактът, че само 16% от акушерките са участвали в курсове по семейно планиране през последните 5 години (Фиг. 5).

Участва ли сте в курс по СП?

Фиг. 5. Участие на акушерки в курсове по семейно планиране

Останалата част (84%) не са се включвали, тъй като такива курсове не са били организи-

рани. Чрез χ^2 се открива връзка между участието в курсове по семейно планиране и уменията на участниците за провеждане на консултации по семейно планиране, която е статистически значима. χ^2 е 6,527 $p = 0,038 < 0,05$. Връзката е слаба и права $r = 0,206$ $p = 0,02 < 0,05$. Акушерките, които са участвали в курсове по семейно планиране през последните 5 години, в по-голямата си част се чувстват в състояние да провеждат самостоятелно консултации по семейно планиране, като само 3 души не могат да преценят. Тези, които не са участвали в такъв тип курсове, не се чувстват готови да водят самостоятелно консултации, 35 души не могат да преценят, а 32 акушерки, които не са участвали в курсове, смятат, че могат да провеждат консултации. Това трябва да бъде повод за преосмисляне на политиката на следдипломно обучение в Медицинските университети. Контрацептивните средства непрекъснато се актуализират, на фармацевтичния пазар се появяват все повече нови алтернативи, а индикациите и контраиндикациите за използването им динамично се променят. Това трябва да намери отражение не само в базовата учебна програма по семейно планиране, но и в следдипломното обучение на практикуващите медицински специалисти.

Това се подкрепя и от факта, че 56% от анкетираните акушерки биха се включили в курсове на тема "Контрацептивно консултиране", 27% също биха участвали, но при определени условия и 4% не могат да преценят. Само 12 процента са дали отрицателен отговор (Фиг. 6).

Бихте ли участвали в курс по КК?

Фиг. 6. Заявено желание за участие в курс за контрацептивно консултиране

Открита е зависимост, макар и не статистически значима, между участието в курсове на тема "Контрацептивно консултиране" и участието в провеждането на постабортно консултиране. χ^2 е 37,195 $p < 0,05$. Силата на връзката отива от слаба към умерена $r = 0,305$, $p < 0,01$. От анкетираните, които биха участвали в курсове за "Контрацеп-

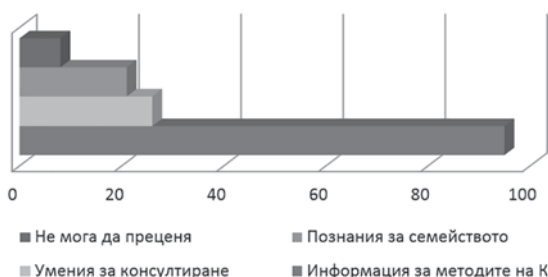
тивно консултиране”, 44 акушерки биха взели участие в провеждането на постабортно консултиране, 16 души биха се включили, ако са достатъчно подготвени. Същевременно голяма част от тези, които не биха взели участие в единия курс не биха го направили и в другия.

Както при темите за “Контрацептивно консултиране”, така и при темите за “Постабортно консултиране” повечето акушерки (53%) смятат, че трябва да се наблегне на информираността за методите на контрацепция. Умението за консултиране е поставено на второ място с 21,5% от участниците в проучването, след него се нареждат познанията за семейството 13%. Комуникативните умения като тема на курсовете е подкрепена с 9%. Тези, които не могат да преценят са едва 2,5%, а анкетиранияте, които са отбелязали друго като отговор са 1,2%. От участниците в анкетата 34 акушерки са дали повече от един отговор.

Темите, които са предложени, са ранжирани по следния начин:

1. Информация за методите на контрацепция;
2. Умения за консултиране;
3. Познания за семейството;
4. Комуникативни умения (Фиг. 7.)

Предпочитани теми за курсове по КК

Фиг. 7. Предпочитани тематични курсове за СДО (акушерки)

Международната федерация по семейно планиране (IPPF), има за член и Българската асоциация по семейно планиране (БАСП). В много страни има оторизирани организации, които провеждат периодично обучение на медицинските специалисти (акушерки, медицински сестри, лекари, парамедици) в рамките на следдипломно обучение. Пример за такава структура е Registered Training Organisation (RTO), оторизирана от Australian Skills Quality Authority (ASQA) да провежда национални курсове в областта на семейното планиране. Курсовете са в рамките на три или четири дни (2). Във всеки щат на САЩ

е обособен Център за обучение (Clinical Training Center), предоставящ обучение и методична подкрепа под формата на дистанционни курсове и вебинари (Family Planning webinars) за регистрирани медицински сестри (RNs) и сертифицирани сестри-акушерки (CNMs) (3). Подобни модели на придобиване на знания в следдипломното обучение има в Обединеното кралство, Белгия, Франция, Италия и Холандия. Финансирането обикновено е за сметка на участниците.

ИЗВОДИ

- Знанията и уменията за консултиране в сферата на пре- и пост-абортното консултиране са в обсега на акушерските компетенции и изисква задълбочени, систематични и актуални знания.
- Преосмисляне на политиката за следдипломно обучение на практикуващите медицински специалисти в областта на “Контрацептивно консултиране”
- Липсата на достатъчно знания, увереност и тренинги са част от проблема за ефективното реализиране на акушерски грижи, свързани с контрацептивното и абортно консултиране.

КНИГОПИС

1. Семейно планиране: Наръчник за здравни специалисти. Под науч.ред. на доц. д-р Никола Василев., София 2001, с. 28-29
2. [www.familyplanningNSW](http://www.familyplanningNSW.org.au)
3. Source for Family Planning Training and Resources
4. Наредба № 1 от 8 февруари 2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно, обн. в ДВ. бр.15 от 18 Февруари 2011г., изм. ДВ. бр.50 от 1 Юли, 2011

Адрес за кореспонденция:

Тодорка Боева
 Медицински Колеж
 ет. 4, кабинет 410
 телефон: 0889313411
 e-mail: boevat@mail.bg